

Predmet: Zlatan Mančić i dr. - Kušnin

Viši sud u Nišu

Poslovni broj predmeta: K. 46/2010

Glavni pretres: 24.03.2009.

Izveštaj: Mirjana Lazić, posmatrač FHP-a

Saslušanje svedoka Miljana Veličkovića

Svedok je major Vojske Srbije. Poznaje optuženog Mančića od rata na Kosovu 1999. godine a optuženog Radojevića još sa Vojne akademije. U martu 1999. godine bio je načelnik bezbednosti 549. brigade. Njegovoj brigadi, tj. jednoj borbenoj grupi u okviru brigade, pridodat je major Mančić kao obaveštajac. Seća se da je u to vreme dobio informaciju da su u toj borbenoj grupi izvršene kriminalne radnje, i to oduzimanje zlata i novca od albanskih civila od strane optuženog Mančića. Ta informacija je prosleđena Komandi odnosno načelniku bezbednosti Prištinskog korpusa Momiru Stojanoviću, tako da je optuženi Mančić vraćen u matični garnizon. Što se tiče ubistva albanskih civila u selu Kušnin, gde je ista borbeno grupa bila locirana, nisu mu poznati detalji. O tome je nakon rata na Kosovu čuo iz medija. Pavle Rudić, referent bezbednosti i njegov zamenik, bio je zadužen za komunikaciju sa vojnicima i u slučaju da sazna za neko krivično delo bio je dužan da mu te informacije prenese. Svedok nema saznanja da je Pavle Rudić imao podatak o ubistvu civila u Kušninu i ne veruje da bi on takav podatak prećutao. Tokom rata, 549. brigada je podnela preko 500 krivičnih prijava i to od najblažih do najtežih krivičnih dela, tako da bi ovaj slučaj bio procesuiran da se za isti znalo.

Čitanje izjava svedoka Muse Temaja [Musa Temaj]

Svedok je sin nestalog Selmana Temaj i bratanac ubijenog Miftara Temaj. Seća se da su u njegovo selo Kušnin 28.03.1999. došli srpski vojnici, odvojili žene od muškaraca, muškarce maltretirali i na kraju svima naredili da idu u Albaniju. Njegov otac Selman i stric Miftar ostali su u selu. Ne zna kako se dogodilo njihovo ubistvo, ali mu je Rušit Temaj [Rushit Temaj], koji je ostao skriven u selu, ispričao da je vojska uhvatila Selmana i Miftara i pitala ih zašto su ostali u selu i da su oni odgovorili da nemaju kud da idu. Vojnici su im naredili da odu kući dok ne dođe nadležni major a da se sutradan u 6:00 časova jave u komandu te jedinice. Ubijeni su od vojnika te jedinice a po naređenju njihovog majora. Svedok je video snimak gde mađarski vojnik govori o tome da su mu (optuženi) Mančić i Radojević naredili da izvrši ubistvo civila. Njegov otac do sada nije pronađen, dok je stric Miftar pronađen i identifikovan.

Čitanje izjava svedoka Rušita Temaja [Rushit Temaj]

Svedok je pre rata živeo u selu Kušnin. Dana 28.03.1999. iz sela Damjan u njegovo selo došli su srpski vojnici i oko 09:00 časova sakupili sve meštane a zatim ih proterali u Albaniju. On je odlučio da ostane kako bi čuvao imovinu. Takođe, ostala su braća Selman i Miftar Temaj. Dana 5. aprila vojska je uhvatila Selmana i Miftara. Rekli su im da idu kući pa da se sutra jave u njihovu komandu inače će ih ubiti. On je odlučio da ode u Albaniju, a njih dvojica su sledećeg jutra zaista otišli u komandu. Kada su se meštani vratili u selo, čuli su da su njih dvojica ubijeni. Video je i kasetu gde jedan mađarski vojnik govori kako je učestvovao u njihovom ubistvu i da je tom prilikom morao da zatvori oči jer mu je bilo teško.

Čitanje izjava svedoka Hisena Temaja [Hysen Temaj]

Svedok je sin ubijenog Miftara Temaj. Njegov otac je do 1974. godine radio u Beogradu a zatim je prešao u Niš gde je otvorio pekaru. U martu 1999. nalazio se na odmoru u svom selu Kušnin. Dana 28.03.1999. u selo su došle srpska vojska i policija. Okupili su sve meštane a zatim su odvojili muškarce od žena. Govorili su im da sve dok NATO bombarduje Srbiju, oni će da bombarduju njih. Naredili su da svi napuste selo i odu u Albaniju. Miftar i njegov brat Selman ostali su u selu dok su ostali napustili kuće. Svedok ne zna kako se dogodilo ubistvo, ali je čuo od Rušita Temaja koji je ostao u selu da ih je vojska uhvatila i odvela u njihov štab. Pustili su ih da idu kući dok ne dođe njihov major, ali su im naredili da se sutra ujutro jave u štab. Izgleda da su tada ubijeni. Selman i danas nije pronađen, dok je nekoliko Miftarovih kostiju pronađeno i sahranjeno u blizini seoskog groblja.

Izvođenje materijalnih dokaza

Na glavnom pretresu izvedeni su sledeći materijalni dokazi:

- Izveštaj – dopis Okružnog suda u Prizrenu, sudija pripreme procedure od 25.08.2008.
- Potvrda opštine Prizren, Sektora za socijalnu zaštitu od 22.08.2008. kojom se potvrđuje da je Selman Temaj nestao u selu Kušnin 1999. godine i da još uvek nije pronađen
- Potvrda uprave za zdravstveno i socijalno staranje opštine Prizren od 12.01.2005. kojom se potvrđuje da je Miftar Temaj ubijen
- DNK uverenje o utvrđivanju identiteta Miftara Temaj na osnovu uzoraka davaoca suruge Zylfije Temaj i sina Hysen Temaj.

Emitovanje dokumentarnog filma *Kad pališ, pali bolje!*

Radio-difuzno preduzeće B92 Beograd dostavilo je na zahtev Suda CD sa dokumentarnim filmom *Kad pališ, pali bolje* autora Jasne Janković koji je snimljen 2004. godine. Film govori o ubistvu dvojice albanskih civila u selu Kušnin za vreme rata na Kosovu 1999. godine. U filmu govore optuženi Danilo Tešić, Mišel Seregi, Rade Radojević i Zlatan Mančić. Optuženi Tešić i Seregi priznaju izvršenje krivičnog dela. Optuženi Tešić navodi da mu je optuženi Mančić, u prisustvu optuženog Radojevića, izdao naređenje da on i optuženi Seregi odvedu ljude (dvojicu albanskih civila) prema Prizrenu, streljaju ih, pretresu i provere da li u džepovima imaju nešto važno i posle toga zapale. Optuženi Tešić pitao je optuženog Radojevića da li zbog toga može da ima problema na šta mu je ovaj odgovorio: *Šta ti imaš da misliš kad ti bezbednjak u ratu izda naređenje, ako ne izvršiš naređenje ima pravo da te strelja*. Civilni su išli ispred njih i konstantno su se okretali i pitali ga šta će oni u Prizrenu bez para i dokumenata, koji su im ostali kod brke (optuženi Mančić). Kada su došli do jedne napuštene lade, Tešić im je rekao da oni nastavljaju sami prema Prizrenu a da se njih dvojica vraćaju u jedinicu. *Tada su mi proradile emocije sažaljenja... straha... Ja sam pucao u jednog i on je odmah preminuo. Mišel je pogodio drugog i on je pao i počeo da kuka*. Optuženi Seregi kaže da se jako uplašio i da je, dok je pucao, zatvorio oči. Čovek je pao, ali nije odmah umro. Optuženi Tešić mu je prišao i ispalio mu metak u glavu. *Pretresli smo ih, prebacili stvari preko njih i zapalili. Vratili smo se u jedinicu i rekli da smo izvršili naređenje*. Optuženi Radojević kaže da nije znao koje su naređenja njih dvojica imali, već da mu je optuženi Mančić zatražio dva vojnika za obavljanje nekog zadatka. U jedinici se taj događaj više nije spominjao kao da ga nije bilo. Nešto kasnije jedan starešina je u prolazu optuženom Tešiću rekao *Tešiću, kad pališ, pali bolje!* i on je odmah otišao kod Pavla Rudića, referenta za bezbednost, i dao mu usmeno obaveštenje kako i zašto se ubistvo dogodilo. *On je prvi čovek koji mi je rekao: 'Niste to smeli da uradite.'* Tešić kaže da ni jednog trenutka nije rekao da

nije kriv. *Ja sam svestan da sam pogrešio, u smislu - grešan sam pred Bogom. Ne mogu da komentarišem šta bih uradio ponovo, sigurno ne bih isto.* Sa druge strane optuženi Seregi kaže da ubistvo nije izvršio samovoljno, nije birao, tako da ne oseća krivicu jer je samo izvršio naređenje. Optuženi Mančić o svemu na kraju zaključuje: *Verujte da će se naći način da se presuda obori, a u ponovnom suđenju će pored mene biti i mnogi drugi.*

Predlozi i primedbe odbrane

Na pitanje predsednika veća zašto je promenio odbranu u odnosu na onu koju je izneo u prvom prvostepenom suđenju i u emisiji, optuženi Tešić je izjavio da ga je autorka emisije Jasna Janković vrbovala i ugovorila susret sa Biljanom Kovačević Vučo. Ne spori da je on to govorio, ali je to izneo na nagovor autorke i Biljane Kovačević Vučo. One su ga nagovorile da se drži teze prve izjave da bi se napravila peticija za njegovo i Mišelovo (optuženi Seregi) osobađanje. Pitanja su bila sugestivna i sve ovo nije istina. Na kraju, kada je film završen, Jasna mu je dala kovertu koju mu je poslao kao čast Veran Matić i u kojoj je pronašao 1000 eura. Optuženi Radojević i Seregi nisu komentarisali film dok je optuženi Mančić rekao da je sve izvučeno iz konteksta, tako da izgleda drugačije.

Optuženi Mančić je na pitanje predsednika veća - kako je moguće da jedan bezbednjak razgovara sa potencijalnim špijunima i da ne sastavi nikakvu belešku u vidu toga da je utvrdio da se radi o civilima i da ih je iz bezbednosnih razloga udaljio iz rejonu gde je delovala vojska - odgovorio da je on to upisao u ratni blok koga sada nema.

Odbrana optuženih izrazila je sumnju u DNK nalaz koji je dostavljen Sudu i kojom se utvrđuje identitet Miftara Temaj i zatražila da se pribave genogrami i dijagrami lokusa kako bi se pouzdano utvrdilo da li se radi o Miftaru Temaju, kao i zapisnik o ekshumaciji Miftara Temaja. Veće je odbilo sve predloge odbrane.

Fond za humanitarno pravo